

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 197/04-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. februára 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť V. S., Č., zastúpenej advokátom JUDr. R. B., K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní o zvýšení výživného na maloletého syna R. S., vedenom pod sp. zn. P 111/95 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní o zvýšení výživného na maloletého R. S., vedenom pod sp. zn. P 111/95 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Čadca v konaní o zvýšení výživného na maloletého R. S., vedenom pod sp. zn. P 111/95 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. V. S. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Čadca p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca j e p o v i n n ý uhradiť V. S. trovy právneho zastúpenia v sume 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu advokáta R. B., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 197/04-34 zo 4. novembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť V. S. (ďalej len „sťažovateľka“) z 18. decembra 2003 pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní o zvýšenie výživného na maloletého R. S. (ďalej len „maloletý“), vedenom pod sp. zn. P 111/95.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti písomne vyjadrila predsedníčka okresného súdu v podaniach sp. zn. Spr. 32/04 z 9. februára 2004 a zo 16. decembra 2004, v ktorých konštatovala „(...) z hľadiska predmetu konania sa nejedná o náročnú vec. Náročnosť zapríčiňuje správanie sa otca, je evidentné i keď má vedomosť o súdnom konaní, tomuto sa vyhýba, strieda pobyty, zamestnania. (...) Správanie sa otca, jeho zamestnávateľa, nemožno pripisovať ako priet'ah Okresného súdu v Čadci. (...) postupom Okresného súdu v Čadci neboli porušené základné práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“.

Právny zástupca sťažovateľky podaním doručeným ústavnému súdu 13. januára 2005 k vyjadreniu okresného súdu uviedol: „*Sťažovateľka trvá na svojom vyjadrení, že okresný súd nekoná v tomto konaní bez zbytočných prietahov a svojou nečinnosťou a neefektívnymi úkonmi predovšetkým pri zisťovaní zárobkových a majetkových pomerov otca okresný súd spôsobil zbytočné prietahy v konaní. Sťažovateľka sa domnieva, že súd nepostupoval dôsledne a nevyužil efektívnym spôsobom zákonné možnosti za účelom zistenia majetkových a zárobkových pomerov otca. (...) Svojím konaním súd zapríčinil zbytočné prietahy v konaní.*“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti, len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. P 111/95 v konaní o zvýšenie výživného na maloletého ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Od 10. júla 1998, keď sťažovateľka doručila okresnému súdu návrh na zvýšenie výživného, do 6. septembra 2000, keď okresný súd rozhodol o zvýšení výživného na maloletého a o splácaní zameškaného výživného, okresný súd uznesením rozhodol o ustanovení opatrovníka maloletého (29. júla 1998), dvakrát dožiadal Okresný súd Humenné o predvolanie a výsluch otca maloletého (21. septembra 1998 a 15. apríla 1999), jedenkrát dožiadal Okresný súd Michalovce o predvolanie a výsluch otca maloletého, trikrát vyzval zamestnávateľa otca maloletého na predloženie správy o jeho príjme (8. júla 1999, 12. novembra 1999 a 1. júna 2000), uznesením rozhodol o uložení poriadkovej pokuty zamestnávateľovi otca maloletého pre nepredloženie požadovanej správy

(8. novembra 1999) a vyzval Daňový úrad Humenné, aby mu predložil správu o príjme otca maloletého (17. marca 2000).

Dňa 12. októbra 2000 sťažovateľka podala odvolanie proti rozsudku okresného súdu zo 6. septembra 2000, o ktorom 27. novembra 2000 rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 8 Co 2958/00 tak, že zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (spis bol vrátený okresnému súdu 12. decembra 2000).

Od vrátenia spisu okresnému súdu (12. decembra 2000) do pojednávania (28. júna 2004) okresný súd trikrát rozhodol uznesením o uložení poriadkovej pokuty zamestnávateľovi otca maloletého (13. februára 2001, 12. apríla 2001 a 20. júna 2001), dožiadal Okresný súd Michalovce (3. decembra 2001) a Okresný súd Humenné (27. septembra 2002) o výsluch otca maloletého, požiadal Register obyvateľov Slovenskej republiky Banská Bystrica o správu o trvalom a prechodnom pobyte otca maloletého (3. júna 2003), dvakrát vyzval otca maloletého o oznámenie jeho zamestnávateľov (6. augusta 2003 a 6. mája 2004) a zisťoval adresu otca maloletého, vyzval sťažovateľku na predloženie adres jej zamestnávateľov (28. augusta 2003) a vyzval predchádzajúceho zamestnávateľa sťažovateľky, aby mu oznámil jej priemernú mesačnú mzdu (10. marca 2004).

Od 28. júna 2004, keď okresný súd pojednával, do 16. novembra 2004, keď okresný súd vyzval sťažovateľku, aby mu oznámila, či a kedy podala trestné oznámenie na otca maloletého pre neplnenie si vyživovacej povinnosti voči maloletému (odpoveď sťažovateľky 7. decembra 2004), dožiadal Okresný súd Bratislava II o vykonanie výsluchu otca maloletého, zisťoval jeho pobyt u rodičov a vyzval mesto Humenné, mesto Strážske, Obvodné oddelenie Policajného zboru Humenné a Obvodné oddelenie Policajného zboru Strážske o oznámenie, či majú vedomosť o tom, kde sa otec maloletého zdržiava. Od 16. novembra 2004 okresný súd vo veci nekoná.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Priznanie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto základné právo objektívne realizovalo.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa posudzovanie otázky, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Predmetom konania na okresnom súde vedeného pod sp. zn. P 111/95 je nárok na zvýšenie výživného na maloletého. Pokiaľ ide o právnu zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konania o určenie, prípadne zvýšenie výživného tvoria bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V okolnostiach prípadu určitú faktickú zložitosť veci zapríčiňuje správanie otca.

Na právnu a faktickú zložitosť veci vo svojom vyjadrení nepoukazoval ani okresný súd.

2) Pri posudzovaní správania sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd nezistil žiadne relevantné skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodit', že sťažovateľka svojím správaním prispela k priet'ahom v konaní.

3) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu.

Podľa názoru ústavného súdu postup okresného súdu sa vyznačoval hlavne neefektívnym konaním, ktoré malo vplyv na celkovú dĺžku konania a ktoré je potrebné považovať za zbytočné prietahy podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Za takéto konanie možno považovať postup okresného súdu od 2. februára 2001 (pojednávane na okresnom súde) do dňa vydania tohto nálezu, pretože okresný súd, hoci vo veci vykonával jednotlivé úkony, trikrát uznesením uložil poriadkovú pokutu predchádzajúcemu zamestnávateľovi otca maloletého pre nesplnenie výzvy súdu (13. februára 2001, 12. apríla 2001 a 20. júla 2001), dožiadal Okresný súd Michalovce a Okresný súd Humenné o výsluch otca maloletého (3. decembra 2001 a 24. septembra 2002), šesťkrát zisťoval (u predchádzajúceho zamestnávateľa otca maloletého, Obvodného oddelenia Policajného zboru Humenné, Obvodného oddelenia Policajného zboru Strážske, mesta Humenné a mesta Strážske) pobyt otca maloletého a jeho osobné, rodinné, majetkové a zárobné pomery a vo veci aj rozhodol rozsudkom zo 6. septembra 2000, avšak aj napriek tomu jeho konanie bolo málo efektívne a nesmerovalo k právoplatnému rozhodnutiu veci. Jeho rozhodnutie bolo v napadnutej časti odvolaním zrušené z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu vo veci.

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zabezpečuje zákonodarca prostredníctvom procesnoprávných inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty (napr. IV. ÚS 12/04).

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Ústavný súd v tejto súvislosti už konštatoval, že v konaniach týkajúcich sa výživného na maloleté dieťa ide o existenčné veci, o agendu starostlivosti súdu o maloletých, kde sa predpokladá osobitná pozornosť efektívnym a rýchlym postupom súdu (m. m. II. ÚS 2/01). Podľa názoru ústavného súdu však okresný súd v namietanom konaní podľa uvedeného nepostupoval.

V dôsledku neefektívneho procesného postupu okresného súdu došlo v konaní vedenom pod sp. zn. P 111/95 k zbytočným priet'ahy v konaní.

Okresný súd vo svojich vyjadreniach k s'ťažnosti sp. zn. Spr. 32/04 z 9. februára 2004 a zo 16. decembra 2004 konštatoval: *„Náročnosť zapríčiňuje správanie sa otca (...) Správanie sa otca, jeho zamestnávateľa, nemožno pripisovať ako priet'ah Okresného súdu v Čadci. (...) postupom Okresného súdu v Čadci neboli porušené základné práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.“*

Na predmetné zdôvodnenie zbytočných priet'ahov v konaní ústavný súd neprihliadol, pretože ho nepovažoval za takú závažnú skutočnosť, na ktorú by bolo potrebné osobitne prihliadať.

Ústavný súd hodnotiac postup okresného súdu podľa troch vyššie analyzovaných kritérií dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. P 111/95 bolo porušené označené základné právo s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Vzhľadom na to, že okresný súd vo veci sp. zn. P 111/95 do vydania tohto nálezu v predmetnej veci právoplatne nerozhodol, považoval ústavný súd za potrebné prikázať

okresnému súdu, aby vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. P 111/95 konal bez zbytočných prietáhov [§ 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 40 000 Sk. Svoju žiadosť odôvodňuje: *„Pri uplatnení tohto nároku chce poukázať na citlivosť predmetného konania, ktorá sa výrazne bezprostredne dotýka vývoja jej dieťaťa, ale zároveň má negatívny dopad aj na samotný život sťažovateľky.“*

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd zohľadnil všetky skutočnosti zakladajúce namietané porušenie označeného základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy spočívajúce v neefektívnej a nesústredenej činnosti okresného súdu, pričom ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie v požadovanej sume 40 000 Sk.

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala priznať úhradu trov konania pred ústavným súdom v celkovej výške 14 010 Sk pozostávajúcu z odmeny za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, nahliadnutie do spisu a podanie písomnej sťažnosti ústavnému súdu - doplnenie sťažnosti) podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“).

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvá veta, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 citovanej vyhlášky. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2004 je 4 534 Sk (1/3 výpočtového základu, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk).

Ústavný súd s poukazom na výsledok konania priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania v sume 9 342 Sk za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci, písomné podanie vo veci samej). Ďalej ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľky dvakrát náhradu režijného paušálu po 136 Sk (§ 19 vyhlášky).

Ústavný súd nepriznal sťažovateľke úhradu trov za úkon právnej služby spočívajúci v „*nahliadnutí do spisu*“ jej právnym zástupcom, pretože podľa neho je uplatnený duplicitne, keďže tento úkon považuje za súčasť úkonu prípravy a prevzatia veci.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. februára 2005